

Ενότητες
➔ Αρχική σελίδα
➔ Το πρόγραμμα Σπουδών Φύλου
➔ Η Επιστημονική Επιτροπή Προγράμματος
➔ Το Εργαστήριο
➔ Βιβλιοθήκη
➔ Βιντεοθήκη
➔ Τα Μαθήματα
➔ Διαλέξεις / Σεμινάρια
➔ Περιοδικά και Αρχεία του Γυναικείου Κινήματος
➔ Φύλο, Σεξουαλικότητα, Κινήματα
➔ Γυναικείο Αρχείο «Δελφύς»
➔ Διδακτικό Ερευνητικό Υλικό
➔ Επικοινωνία
➔ Σύνδεσμοι
Τελευταία νέα
<p>Η Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών (ΕΛ.Ε.ΓΥ.Π) σας καλεί στο 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο...</p> <p>Περισσότερες πληροφορίες...</p>

Αρχεία και φωτογραφικό υλικό του γυναικείου κινήματος

Αναζήτηση στο αρχείο

Ο Αγώνας της Γυναίκας: Ένας παλαιομοδίτικος τίτλος για ένα μοντέρνο περιοδικό από την Ξανθή Πετρινώτη*

Το περιοδικό "Ο Αγώνας της Γυναίκας" (Women's Struggle) αποτελεί το μακροβιότερο φεμινιστικό περιοδικό στην Ελλάδα (και πιθανότατα σε ολόκληρη την Ευρώπη). Το πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε από τον Αύγουστο έως τον Σεπτέμβριο του 1923 από τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, ως η "είδηση του μήνα". Στο εξώφυλλο, κάτω από τον τίτλο, έγραφε με μεγάλα γράμματα στη δημοτική: "Απαιτούμε ισότητα στα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα των ανδρών και των γυναικών".

Κατά τη διάρκεια αυτών των 83 χρόνων, η έκδοση του περιοδικού σταμάτησε δύο φορές, το 1936 και το 1967. Ο Ιούνιος του 1936 ήταν ο μήνας που εκδόθηκε το τελευταίο τεύχος αυτής της πρώτης περιόδου έκδοσής του περιοδικού, κατά τη διάρκεια των χρόνων του εμφύλιου πολέμου. Αυτή είναι η περίοδος από το 1920, όταν ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας από την Αύρα Θεοδωροπούλου, την Μαρία Νεγρεπόντη με τη συμμετοχή της Μαρίας Σβώλου, της Ρόζας Ιμβριώτη και της Ελένης Κορρυλού (της συγγραφέως που ήταν γνωστή με το ψευδώνυμο Άλκης Θρύλος), μέχρι την εποχή που έκλεισε υπό τις διαταγές της Αστυνομίας. Η έκδοση σταμάτησε στις 5 Αυγούστου, μια μέρα μετά ίδρυση της δικτατορίας του Μεταξά. Κατά τη διάρκεια αυτής της πρώτης περιόδου (1920-1936) του ριζοσπαστικού φεμινισμού, ο Σύνδεσμος εξέδωσε πάνω από 190 τεύχη του περιοδικού, του οποίου η συχνότητα της έκδοσης κυμαινόταν από 6 (κατά τη διάρκεια της περιόδου 1932-1936) μέχρι 24 περίπου το χρόνο κατά τη διάρκεια της αποκορύφωσης των δραστηριοτήτων του Συνδέσμου (δημόσιες συγκεντρώσεις, ψηφίσματα, αναφορές, επιστολές στην κυβέρνηση και στους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων) που είχαν στόχο την θεσμοθέτηση του δικαιώματος ψήφου των Ελληνίδων.

Η έκδοση του περιοδικού από το Σύνδεσμο δεν ήταν το πρώτο γυναικείο περιοδικό φεμινιστικού χαρακτήρα. Είχε προηγηθεί το περιοδικό Η Εφημερίς των Κυριών που είχε εκδοθεί από την Καλλιρρόη Παρρέν το 1887 και το μηνιαίο περιοδικό Ελληνίς, η επίσημη έκδοση του Εθνικού Συμβουλίου των Ελληνίδων (μία οργάνωση "ομπρέλα" που ένωνε πολλές γυναικείες ομάδες), το οποίο εκδιδόταν από το 1921 έως το 1940.

Όμως, η ίδρυση του Συνδέσμου το 1920 αποτέλεσε τομή σε πολλές γυναικείες οργανώσεις που λειτουργούσαν ήδη στην Ελλάδα και είχαν αφιερωθεί σε εργασίες κοινωνικής πρόνοιας, εκπαιδευτικές ή πολιτιστικές εκδηλώσεις. Πάνω από όλα, ο Σύνδεσμος ήταν η πρώτη αποκλειστικά γυναικεία οργάνωση που ιδρύθηκε στην Ελλάδα με στόχο να κάνει πραγματικότητα τα οικονομικά, τα κοινωνικά και πάνω από όλα τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών. Το όνομα που επιλέχτηκε για αυτήν την οργάνωση αποκαλύπτει από μόνο του ότι κυρίαρχα αναφέρεται στα δικαιώματα των γυναικών.

Η αρχή της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών Σουφραζεττών (IWSA) "Ίσα Δικαιώματα - Ίσες Υπευθυνότητες" έγινε η

αρχή του Συνδέσμου και διαμόρφωσε τις θέσεις του Συνδέσμου σε αρκετά θέματα, γεγονός το οποίο τον έφερε αντιμέτωπο με τις αρχές που είχαν υιοθετήσει άλλες οργανώσεις συμπεριλαμβανομένων και του Σοσιαλιστικού Ομίλου Γυναικών, της Γενικής Ελληνικής Ομοσπονδίας των Εργατών και άλλων ενώσεων γυναικών επαγγελματιών σχετικά με την προστατευτική νομοθεσία της γυναικείας εργασίας.

Το περιοδικό ήταν ένας τόπος δημόσιας συζήτησης που αναφερόταν στα μέσα για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου που είχαν θέσει οι φεμινίστριες από το 1920, το δικαίωμα της ψήφου αλλά και σε άλλα θέματα που είχαν αρχίσει να γίνονται πιεστικά: όπως το δικαίωμα των γυναικών για επαγγελματική εργασία (είσοδος στα επαγγέλματα και στο εμπόριο, το δικαίωμα της επαγγελματικής ανέλιξης, η ίση αμοιβή), η αναθεώρηση ενός απαρχαιωμένου νόμου που ήθελε τις συζύγους και τις μητέρες να έχουν ελάχιστα δικαιώματα, η κατάργηση της νομοθεσίας που αφορά την πορνεία και το σωματεμπόριο, το ενδιαφέρον για αυτό που θα μπορούσε κανείς να αποκαλέσει σήμερα ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς λαούς και ειδικά στους βαλκανικούς λαούς και η επίλυση των συγκρούσεων με τη βοήθεια διπλωματικών μεθόδων.

Αργότερα ο Σύνδεσμος πήρε την πρωτοβουλία να δημιουργήσει ένα χώρο δημόσιας συζήτησης των γυναικών για τρέχοντα διεθνή θέματα. Κατά τη διάρκεια της 9ης Συνέλευσης της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών Σουφραζεττών, που έλαβε χώρα στη Ρώμη το 1923, οι εκπρόσωποι από την Πολωνία, τη Σερβία, την Τσεχοσλοβακία και την Ελλάδα (την οποία εκπροσώπησαν ο Σύνδεσμος, το Εθνικό Συμβούλιο των Ελληνίδων και το Λύκειο των Ελληνίδων) δημιούργησαν την Μικρή Γυναικεία 'Entente'. Η Μικρή 'Entente' έκανε πολλές συνελεύσεις μία από τις οποίες (η τρίτη) έλαβε χώρα στην Αθήνα το 1925.

Η φεμινιστική δράση του Συνδέσμου (που είχε προπαγανδιστεί από το περιοδικό) εκείνη την περίοδο είχε διαμορφωθεί με τη συνείδηση, ότι οι γυναίκες θα έπρεπε να δραστηριοποιηθούν και να αγωνιστούν μέσω της συλλογικής δράσης, για την ενότητα του σκοπού τους, την ενδυνάμωση της φωνής τους και για να αλλάξουν την κοινωνική τους κατάσταση. Αυτή ήταν η οριστική ρήξη με το παρελθόν και η στιγμή που άρχισε να αποδίδει ο "ριζοσπαστικός φεμινισμός" του Συνδέσμου.

Εντούτοις, υπήρχαν αδυναμίες στο κίνημα και οι σημαντικότερες οφειλόταν πιθανόν στο γεγονός ότι οι πρόεδροι του Συνδέσμου δεν συνειδητοποίησαν εγκαίρως τα όρια της φιλελεύθερης δημοκρατίας και του πολιτικού συστήματος όσον αφορά την κατοχύρωση των γυναικείων δικαιωμάτων και τέλος, ότι η διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών ήταν ένα πιτάνιο εγχείρημα εκείνη την εποχή. Τέλος, η ενότητα των σκοπών που υπερασπιζόταν ο Σύνδεσμος, πέτυχε μόνο κατά ένα μέρος καθώς η στενή συνεργασία διαφορετικών ρευμάτων του φεμινισμού δεν ήταν ποτέ εύκολη και ειδικά εκείνη την εποχή ήταν κάτι το ακατόρθωτο. Στην αρχή της δεκαετίας του '30, υπήρξε μία σημαντική ρήξη ανάμεσα στον Σύνδεσμο και το γυναικείο σοσιαλιστικό κίνημα (το οποίο έδινε έμφαση στην κατοχύρωση του δικαιώματος ψήφου των γυναικών) με τις συντηρητικές γυναικείες ομάδες που ασχολούνται με λιγότερο πολιτικά θέματα όπως η εκπαίδευση και η κοινωνική πρόνοια.

Μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, ο Σύνδεσμος προσπάθησε να αναδιοργανωθεί. Το 1945 ο Σύνδεσμος οργάνωσε μία επιτροπή που αποτελείτο από εκπροσώπους των πιο σημαντικών γυναικείων οργανώσεων, που έκανε έκκληση στους πολιτικούς αρχηγούς να θέσουν το δικαίωμα της ψήφου των γυναικών στην ημερήσια πολιτική διάταξη. Δυστυχώς όμως δεν υπήρξε αποτελεσματικός συγχρονισμός. Η συντηρητική κυβέρνηση ήταν απρόθυμη να ξανανοιξει τη συζήτηση για το θέμα του δικαιώματος ψήφου των γυναικών. Αυτή τη φορά όμως η πίεση ασκήθηκε από εξωγενείς παράγοντες: τα Ηνωμένα Έθνη (των οποίων η Συνθήκη του Σαν Φρανσίσκο είχε υπογραφεί από την Ελλάδα το 1951) και την Επιτροπή των Γυναικείων Δικαιωμάτων. Η εκπρόσωπος της Ελλάδας στην Επιτροπή, η Λίνα Τσαλδάρη, έγινε μέλος το 1951, στη Διεθνή Συνέλευση των Γυναικείων Πολιτικών Δικαιωμάτων, γεγονός το οποίο άσκησε πίεση στην ελληνική κυβέρνηση να παρουσιάσει στη Βουλή ένα νομοσχέδιο (2151/1952) που θα έδινε πλήρη πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες. Το νομοσχέδιο πέρασε με 72 ψήφους υπέρ, 64 ψήφους κατά και 3 λευκές ψήφους τερματίζοντας αυτή τη διαμάχη που ξεκίνησε 32 χρόνια πριν. Οι γυναίκες ψήφισαν για πρώτη φορά στις κοινοβουλευτικές εκλογές του 1956.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου αποφάσισε την επανένδοση του περιοδικού το 1964, αρκετά χρόνια μετά την επανέναρχη της λειτουργίας του. Η υπεύθυνη για την έκδοση ήταν η Αλίκη Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου που είχε και τη θέση του αντιπρόεδρου του Συνδέσμου. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης περιόδου δημοσίευσής του το περιοδικό εξέδωσε μόνο 14 τεύχη, το τελευταίο εξ' αυτών ήταν το τεύχος του Νοεμβρίου-Φεβρουαρίου του 1967. Δύο μήνες μετά, στις 21 Απριλίου, έγινε το Συνταγματικό πραξικόπημα. Ο Σύνδεσμος αποφάσισε να αναστείλει την έκδοση του Αγώνα της Γυναίκας δεδομένου ότι η ελευθερία του τύπου είχε πάψει να ισχύει.

Ακολουθώντας την ανασυγκρότηση της Δημοκρατίας το 1974, ο Σύνδεσμος αναδιοργανώθηκε για ακόμη μια φορά για την επερχόμενη μάχη για την είσοδο του "θέματος της ισότητας των δύο φύλων" στην διαδικασία της εκδημοκρατισμού και εκσυγχρονισμού. Υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός θεμάτων που δεν είχαν ικανοποιηθεί στις

προηγούμενες περιόδους. Μόνο τα εκλογικά δικαιώματα είχαν κατοχυρωθεί αλλά μεταρρυθμίσεις σε νομικούς και θεσμικούς τομείς ήταν απαραίτητες. Στο πρώτο τεύχος (Ιανουάριος του 1979) της τρίτης περιόδου έκδοσης του περιοδικού, που κράτησε τον αρχικό του μαχητικό τίτλο, η πρόεδρος του Συνδέσμου Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου έγραψε στο κύριο άρθρο ότι "Ο Αγώνας... συνεχίζεται... αν συγκρίνουμε την εποχή μας με την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε 'Ο Αγώνας', η διαφορά είναι τεράστια. Οι τοτινές 'σκανδαλώδεις' διεκδικήσεις του είναι πια πρόγραμμα των Η.Ε., αν δεν έχουν ικανοποιηθεί."

Ο Σύνδεσμος συνειδητοποίησε ότι το περιοδικό θα μπορούσε πλέον να υπηρετήσει για άλλη μία φορά το σκοπό του, μιας και υπήρχε επιτέλους ένα γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα που είχε πολλές οργανώσεις μερικές από τις οποίες ήταν προσκολλημένες σε πολιτικές παρατάξεις. Ο Σύνδεσμος κατάλαβε ότι η αναθεώρηση του Συντάγματος (1975) σύμφωνα με το οποίο υπάρχει ισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες και έθετε ως προθεσμία το 1982 για να βελτιωθούν όλοι οι νόμοι που δεν περιείχαν ισότητα των φύλων, προσέφερε μία χρυσή ευκαιρία για δράση. Κάθε τεύχος του Αγώνα της Γυναίκας επέλεγε, ανέλυε και πρότεινε λύσεις στα πολλαπλά προβλήματα που είχαν ανακύψει από καιρό: η αναδιάρθρωση του οικογενειακού δικαίου, ο πολιτικός γάμος, το διαζύγιο, η κατάργηση της προίκας, ο οικογενειακός προγραμματισμός, η αποποινικοποίηση των εκτρώσεων, η ελευθερία αναπαραγωγής, η αναγνώριση των παιδιών εκτός γάμου, η ίση αμοιβή για ίση εργασία, η κατάργηση των νομικών εμποδίων για την είσοδο στην αγορά εργασίας, οι ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης για τις γυναίκες, οι νέες τεχνολογίες στην δουλειά και η ανεργία των γυναικών, η αναθεώρηση του συνταξοδοτικού, η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας, ο κατά φύλο διαχωρισμός των επαγγελμάτων, η αναμόρφωση του ποινικού κώδικα, (βία ενάντια στις γυναίκες, βιασμός, εμπόριο ναρκωτικών, πορνεία), οι γυναίκες και η πολιτική (εκπροσώπηση των γυναικών σε τοπικά κέντρα αποφάσεων, εθνικά και ευρωπαϊκά) η αποδοχή ενός εκλογικού συστήματος ποσοτώσεων, οι διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις κλπ.

Στο μεγαλύτερο μέρος αυτής της εκδοτικής περιόδου (από τον Ιανουάριο του 1979 έως το τεύχος του Ιανουαρίου-Ιουνίου του 1999) η Ρένα Λάμψα ήταν η εκδότρια του περιοδικού δημιουργώντας κάποια από τα πιο συμβολικά, ισχυρά, αισθητικά και καινοτόμα εξώφυλλα. Το περιοδικό κυκλοφόρησε είτε σε τετράμηνη είτε σε ετήσια βάση με σύγχρονη εμφάνιση, φωτογραφίες, έγχρωμα εξώφυλλα, πολλές μόνιμες στήλες και περιλήψεις των άρθρων στα αγγλικά. Τα 79 τεύχη του Αγώνα της Γυναίκας που ψηφιοποιήθηκαν και είναι προσβάσιμα στη βάση δεδομένων της ιστοσελίδας αυτής παρέχουν στους αναγνώστες και αναγνώστριες μία ανεκτίμητη εικόνα του σύγχρονου ελληνικού φεμινιστικού κινήματος. Μαζί με τα παλαιότερα τεύχη από τις δεκαετίες του 1920 του 1930 και του 1960, το περιοδικό προσφέρει ένα σπάνιο καλειδοσκόπιο της πολυτάραχης ιστορίας του ελληνικού φεμινισμού του 20ου αιώνα.

Αθήνα, 27 Απριλίου 2006

*Η Καθηγήτρια Ξανθή Πετρινώτη είναι εκδότρια του περιοδικού "Αγώνας της Γυναίκας" από το 2000.